

GEMEENTEARCHIEF SCHIEDAM

**INVENTARIS VAN HET ARCHIEF VAN HET
COLLEGE VAN CURATOREN DER LATIJNSE SCHOOL**

1782-1879

DOOR

J.M.M. JANSEN
(N. Friedel en K.J.P.F.M. Jeurgens)

SCHIEDAM 1986
(Bewerkt 1998)

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	2
Geschiedenis	2
Wijze van citeren	3
Literatuuropgave	3
INVENTARIS	4
BIJLAGEN.....	5
I. Lijst van curatoren der Latijnse School	5
II. Lijst van rectoren der Latijnse School	6

INLEIDING

Geschiedenis

Het besluit tot oprichting van de Latijnse School te Schiedam als instelling ter voorbereiding op het academisch onderwijs, werd op 16 januari 1589 door de vroedschap genomen. Tegelijkertijd werden burgemeesteren en enkele gecommiteerden uit de vroedschap gemachtigd hierover onderhandelingen te voeren met de rector van de stadsschool, Mr. Lucas Janss. Op 8 mei van hetzelfde jaar werd besloten Mr. Lucas als rector aan te nemen, op voorwaarde "dat hij oprechten zal dadelick een Latijnsche schole, ten eynde de kinderen wyens ouderen sulcx begeeren, mogen wel ende volcomelick leeren die Latijnsche sprake ende daer dore verhoet worde dat de voornemelixste burgeren deser stede huerl. kinderen nyt buyten en besteden om te leren de voirss. Latijnsche tale".

Een ondermeester, "redelicken geleert ende gequalificeert, die een goede hant heeft van schrijven" en "in 't Latijn gestileert" werd nog in hetzelfde jaar aangenomen.

Na het aftreden van Damasius Pietersz. Couwenhoven in 1654 als rector, werd door de vroedschap voorlopig geen opvolger benoemd. Wel werd in 1659 Gedeon Buenius, oud-rector te Overschie, door burgemeesteren toegestaan Latijns onderwijs te geven. Op diens verzoek hem tot rector te benoemen ging men niet in. Waarschijnlijk werd dit onderwijs dus een particuliere aangelegenheid en zou dit voorlopig ook blijven, hoewel in 1665 en 1667 pogingen werden ondernomen de school herop te richten.

In 1682 deed Adrianus Gagius het aanbod een Latijnse school op te richten, op voorwaarde dat hij van de staf een woonhuis, vrijdom van accijns en een nader overeen te komen salaris zou genieten. Dit voorstel werd door de vroedschap aangenomen, waarmee de heroprichting van de Latijnse school een feit was.

Bleef het onderwijs tot 1816 in het Latijn en Grieks, ingevolge het Koninklijk Besluit van 22 augustus 1815 (nr.14) werd ook het onderwijs in de beginselen der wiskunde, de nieuwe en oude aardrijkskunde, de nieuwe en oude geschiedkunde en de fabelkunde verplicht gesteld. Met ingang van genoemd schooljaar werd daarom, naast de rector, een onderwijzer in de wiskunde aangesteld.

Met de verbetering van het middelbaar onderwijs als oogmerk, deden in 1859 curatoren aan de gemeenteraad het voorstel de Latijnse school met de "Stads-Nederduitse-, Fransche-, Engelsche-, en Hoogduitsche-School" te verenigen onder de naam Gymnasium. In 1870 werd hier door de raad in zoverre over beschikt, dat de Latijnse school zou worden ondergebracht in een lokaal van de in het jaar daarvoor opgerichte H.B.S. De commissie van toezicht zou tevens fungeren als college van curatoren en de voor het onderwijs in de oude talen aangestelde leraar zou als rector fungeren.

Ingevolge de Wet op het Hoger Onderwijs van 1876 (nr.102), die in gemeenten met meer dan twintigduizend zielen (waaronder Schiedam) de oprichting van gymnasia verplicht stelde, werd bij raadsbesluit van 13 februari 1879 besloten de Latijnse school te doen opgaan in deze nieuwe onderwijsinstelling.

Een college van curatoren werd voor het eerst benoemd in 1599, toen twee vroedschapsleden hiervoor werden aangewezen met als taak "omme opsicht op de schole te hebben ende te letten op d'ordre en de geregeltheydt die in de zelve gehouden wort". Nog in hetzelfde jaar werd als derde lid de predikant der hervormde gemeente aan dit college toegevoegd. Later, tot aan de

Franse tijd, was het college samengesteld uit een vroedschapslid, de stadspensionaris en de oudste predikant van de hervormde gemeente. Vanaf die tijd werden de leden benoemd door de municipaliteit respectievelijk de gemeenteraad op voordracht van curatoren. Ingevolge het raadsbesluit van 12 april 1870 werd aan het oude college van curatoren ontslag verleend. De vijf leden van de commissie van toezicht werden als curatoren benoemd. Tot de voornaamste taken van de curatoren behoorden:

- het toezicht op de gang van zaken op de school
- het vaststellen van examens en vakantiedata
- het (met de rector) afnemen van examens
- het bevorderen van leerlingen ("jus promovendi")
- het toekennen van prijzen
- het doen van voordrachten voor de benoeming van rector en onderwijzers.

Het archief van de Curatoren der Latijnse School werd in 1930 door de curatoren van het gymnasium aan het Gemeentearchief Schiedam overgedragen.

Een belangrijke bron over de Latijnse school buiten dit archief betreft de aantekeningen van rector Henricus Nieuwaart, lopend van 1715 tot 1781 en voorafgegaan door uittreksels van resoluties van de vroedschap en de burgermeesteren van 1580-1713. Een gedeeltelijk afschrift hiervan werd gemaakt door de curator Martinus den Beer. Beide manuscripten bevinden zich in de verzameling handschriften, respectievelijk onder catalogusnummers 193 en 47.

Wijze van citeren

Verwijzing naar archiefstukken uit dit archief geschiedt door (eerste maal altijd volledig): Gemeentearchief Schiedam, Archief van het College van Curatoren der Latijnse School, 1782-1879, inv.nr.....: of (verkort) GA Schiedam, College van Curatoren der Latijnse School inv.nr....

Literatuuropgave

- A. van der Poest Clement, *Uit de historie van de Latijnse School en het Gymnasium te Schiedam* in *Gedenkboek bij het vijfenzeventig bestaan van het Stedelijk Gymnasium etc.* (Schiedam 1954) 15-35.
- G.v.d. Feijst, *Geschiedenis van Schiedam* (Schiedam 1975) 222-230.
- Zie bovendien het archief van het *Stadsbestuur tot 1795*, inv.nr. 8 fol. 209 en inv.nr. 342 fol. 136^v.

INVENTARIS

1. Resoluties en notulen van het college, 1782-1879. Met aantekeningen van gehouden promoties.
1 deel

- 2-3. Ingekomen en minuten van uitgaande brieven, 1816-1834, 1841-1879.
2 pakken
 2. 1816-1834.
 3. 1841-1879.

4. Agenda op de ingekomen en uitgaande stukken, 1816-1834.
1 omslag

5. Staten houdende gegevens over de lesprogramma's en de leraren en leerlingen, 1817, 1831, 1843, 1859-1862, 1864-1869.
1 omslag

6. Halfjaarlijkse verslagen van de Latijnse School, opgemaakt door de rector, 1871-1879.
1 omslag

BIJLAGEN

N.B.: Voor de lijsten van curatoren van het Gymnasium, alsmede van bestuursleden van de Oudervereniging en de Ouderraad zie G. van der Feijst, 'Ze deden hun best, 100 jaar Stedelijk Gymnasium Schiedam' (Schiedam 1979) 127-128 en voor de rectoren van het Gymnasium, 129-135.

I. Lijst van curatoren der Latijnse School

N.B.: Voor biografische gegevens over curatoren der Latijnse School zie 'Collectie Abma', inventarisnummer 35.

Mr. Mathijs Willemsz. van Muylwijck	1599-1623
Mr. Jan Willemsz. van Haerlem	1599-1616
Ds. Nathanaël Maerlant	1599-1624
Wouter Jacobsz. Scharp	1617-1618
Simon Cornelisz. Bouman	16....-1638
Maerten Jorisz. Coy	1635-1639
Doen Jorisz. Beys	1635-1646
Mr. Theodorus van Bleyswyck	1682-1700
Mr. Gregorius Blaeuw	1682-1711
Ds. Everardus Bronser	1682-1701
Mr. Anthony Wachmans	1700-1711
Mr. Johan Cambier	1711-1735
Ds. Johannes Rotteveen	1711-1734
Dr. Franciscus le Roy	1718-1726
Dr. Pieter Rabus	1726-1741
Ds. Nicolaas de la Bassecour	1734-1741
Mr. Johan Hendrik van der Heim	1736-1738
Mr. Gerard de Normandie van Wissenkerke	1738-1739
Mr. Casper Clotterbooke jr.	1739-1741
Mr. Adriaan Swalmius	1741-1747
Mr. Martinus den Beer	1741-1778
Ds. Rempko Hayens	1741-1762
Mr. Carel Bosschaert	1747-1751
Mr. Thomas Hoog	1751-1766
Ds. Cornelis Geisweit	1762-1767
Mr. Gijsbert van Staveren	1767-1780
Ds. Wilhelmus Schouten	1767-1774
Ds. Jacobus van Eyck	1774-1783
Mr. Carel Jan Bosschaert	1778-1795
Mr. Willem Jager	1780-1787
Ds. Guarnerus Soetens	1783-1790
Mr. Benjamin Petrus van Wesele Scholten	1788-1791
Ds. Jean Joubart de L'Orme	1790-1793
Mr. Coenraad Ferdinand Frederik Pestel	1791-1795
Ds. Jan Carel Schoorn	1794-1806
Dr. Wilhelmus Mattheus Keuchenius	1795-1797
Mr. Bernard Johan Pielat van Bulderen	1795-1808
Dr. Pieter Brillenburg Gz.	1797-1798, 1818-1831
Ds. Frans van Gogh	1799-1819
Ds. David Jean Lewis	1806-1814

Thomas van Beekom O.P.	1808-1817
Mr. Scipio Henri Vernède	1815-1836
Ds. Casparus van Herwerden	1820-1822
Ds. Vincent Elie Menil	1823-1825
Mr. Pieter Loopuyt	1825-1841
Dr. Hendrik Philippus Gysberti Hodenpijl	1832-1841
Dr. Laurentius Knappert	1836-1843
Dr. Adrianus Maas	1841-1869
Mr. Karel Arnold Poortman	1841-1870
Dr. Adrianus Knappert	1843-1859
Mr. Lodewijk Gerard Greve	1859-1862
Mr. Jacobus de Haas	1863
Dr. Chr. J. Vaillant	1864-1870
P.J. van Dijk van Mathenesse	1870-1879
J.A. Nolet Wz.	1879-1879
C.J. Loncq	1870-1879
Hendricus M. Bremmer	1870-1879
Mr. A.J. Hazenberg	1870-1871
Dr. A.J.M. Los	1871-1872
Mr. J. de Clercq van Weel	1872-1874
Mr. H.J. Schuurman	1875-1879

II. Lijst van rectoren der Latijnse School

Lucas Janss.	1589-1594
Johannes Funck	1594-1598
Pieter Mattheusz. Schilder	1598-1599
Willem Pietersz. Carpentier	1599-1608
Thomas Cementarius (waarnemend 1608-1611)	1611-1624
Damasius Pietersz. Couwenhoven	1624-1654
Adrianus Gagius	1682-1709
Jacques de Larrey jr.	1709-1712
Gerardus Bolleman	1712-1739
Hendrik Nieuwaart	1739-1781
Johannes van Laar	1782-1796
Willem Jan Zillesen	1796-1799
Cornuelis Camphuyzen	1799-1828
Gerard Corneille Brillenburg	1828-1869
A.E.J. Holwerda (waarnemend)	1869-1870
K.W. Montijn	1870-1879